

взаємовпливу та сприйняття і витлумачення наслідків цього "сусідства" реципієнтом. Дослідженню цієї проблеми і присвячується дана робота.

РЕПРЕСОВАНА БУКВА Ґ

Доп. - Кривець О.В., ЖТ-41.
Наук. кер. – доц. Євграфова А.О.

Буква Ґ у сучасному українському алфавіті знайшла своє місце і посідає в абетці п'яту позицію. Ця традиційна літера була вилучена з української абетки у далекому 1933 році і протягом майже 60 років не мала права на існування. Відтоді питання про відродження літери Ґ стало не лише мовознавчим, а й цілком політичним.

Понад 370 років тому Мелетій Смотрицький, один з найосвіченіших українських філологів кінця XVI століття, запровадив літеру Ґ. Сам звук, очевидно, існував в усному мовленні задовго до вводу літери, бо вже в пам'ятках XIV-XV сторіч зустрічаються слова, в яких Ґ (звук) передавався буквосполученням КҐ: кґрунтъ, кґанок, Скрикґайло, кґвалт... Літеру Ґ зустрічаємо і в „Лексиконі” Памви Беринди (1629), у пізніших документах. Але заборона друкованого українського слова у Східній Україні наклала табу й на літеру Ґ. У Галичині ця буква переважала в граматиках, художніх творах та газетах минулого століття. Вперше запровадив її Й.Левицький у своїй граматиці 1834-го року. Борис Грінченко у своєму Словарі української мови (1907-1909) дав місце трьомстам словам з цією літерою. 6 вересня 1928 року букву Ґ було введено до українського алфавіту, і вона проіснувала поряд з літерою ґ майже 5 років, не змінюючись і не конкуруючи з нею. Ґ входила в офіційний правопис так званої „желехівки” і проіснувала до 1939-1944 рр.. у Галичині та на Закарпатті.

У Східній Україні після скасування заборон на друковане слово літера Ґ ввійшла до складу алфавіту, схваленого комісією петербурзької Академії наук, і вживалася до 1933 року.

Заборона графеми Г – це тільки маленький штрих до тієї кампанії, яку спрямували русофіли та українофоби на знищення специфічно українських мовних характеристик.

У часи хрущовської відлиги, 60-их роках було поновлене Г, проте тільки для фонетичної транскрипції. І, навіть це робилося непослідовно, в різного роду наукових працях домінувала літера g, бо всі відбитки букви Г вишукувалися радянською владою і нищилися – як вияв націоналізму.

Значною подією було вставлення Г до „Українського правопису” (видання 1990 та 1993 років). На жаль, до масового застосування Г не дійшло – через брак цієї літери в друкарських засобах.

Зараз дуже добре, що є поступ у відновленні літери Г. Але треба, як каже Олександра Захарків, узаконити словник-довідник О.Пономаріва з коментарями, в яких загальних та власних назвах слід запровадити (відновити) Г, а в яких залишити Г.

Історично склалося, що ця буква, яка зазнала багато репресій має стати повноправною українською орфографічною одиницею. Іншої долі в нашої багатостраждальної літери не може бути.

Література:

1. Пазяк О. З історії літери Г // Урок української. – 2002 - № 10. – С. 22.
2. Пономарів О. Фонеми Г та Г. Словник і коментар. – К., 1997.
3. Славутич Я. У яких словах писати Г // Мовознавство. - 1996 – № 1. – С. 63-67.